

— יש למחות בידם, שמא תצא חורבה להביאם בידם בשבת! הרי שנקט שאם למעשה נוהגים להסירם בטבילה, יש חשש יציאה בהם).

(ע"ב) 'ושמע מינה בחוטי שער לא פליגי' — ואף על פי ש'מין במינו אינו חוצץ' — במקום שצריך נגיעה חוצץ, שהרי סוף סוף לא נגע, ורק במקום שאין צריך נגיעה, מין במינו אינו מהווה דבר החוצץ, והריהו כאויר המפסיק, שאינו חוצץ. (עפ"י אבני נזר יו"ד רסו, יז ובהגהה, עפ"י דברי הרמב"ן. ע"ע בענין זה במובא בזבחים יט. עוד יש לישב על פי מה שכתבו התוס' בסוכה (לו. ד"ה כי) שדבר שאין דרכו בכך, אף מין במינו חוצץ. וע"ע בענין זה במובא בזבחים כד).

'שלשה דברים נאמרו באיסטמא, אין בה משום כלאים' — על פירוט השיטות בענין כלאים בבגדים קשים ולבדים, ע' במובא בתמיד כו.

דף נח

'היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתפיו בשבת — חייב חטאת' — שאלה: האם מותר לצאת בשבת כשמלבושו העליון מונח על כתפיו, ללא הכנסת ידים לשרוולים? מובא בשם הגר"ש אלישיב והגר"ח"פ שיינברג שליט"א, שאף שיש מקום להתיר, העולם נוהג להחמיר בדבר. (מובא בשו"ת דברי חכמים, סעיף 262. וכן בספר שמירת שבת כהלכתה (יח, ד ובהערה) כתב שמצד הדין מותר הדבר, שהרי זו דרך לבישה, אלא שברשות הרבים גמורה נכון להחמיר, שמא יש לחוש שיפול ממנו וישאנו ד' אמות). והגר"ב"צ אבא שאול שליט"א פסק (בשו"ת אור לציון ח"ב כג, ז) להתיר. יתר על כן, כתב הגר"ב"צ (שם ח), שההולך לטבול במקוה בשבת, מותר לו ליתן מגבת על הכתפיים ולצאת עמה לרשות הרבים, לפי שמגבת על כתפיו נחשבת דרך מלבוש. (ונראה שלא דיבר אלא כשנושאה על הכתפיים כעין עיטוף, אך לא כשהיא מוטלת על כתף אחת, שמסתבר שזו ודאי דרך משאוי ולא דרך לבישה).

בשם הגר"מ פיינשטיין מובא, שיש להקפיד שלא לצאת עם טלית קטן באופן שמוציאים את הציציות חוץ למכנסים ונצרכים משום כך לקפל את שפת הבגד. ואילו שאר הפוסקים הורו שאין צריך להחמיר בזה. (דברי חכמים, 275).

וצריך באור בשמועה זו, שהרי כתבו הפוסקים שמותר לצאת אף בטלית כרוכה על כתפו, אם דרך אנשים באותו מקום ללבוש כן (ע' בשו"ת הר"י בן מגאש קפג. הובא בברכי יוסף שא סק"ז; בית יוסף ורמ"א שא, ל). [וכן כיום ישנם אנשים שנוהגים כן. וע' במשנ"ב שם ס"ק קי, ונראה שבמקומו לא נהגו כן כלל. וע"ש ס"ק קטו. ואם כי כתבו הפוסקים שאין יוצאים בזה ידי חובת ציצית (ע' משנ"ב ח סק"ג; יחו"ד ח"ה א), מכל מקום מאחר שנוהגים כן, הרי זו דרך לבישה. וע"ע במש"כ בקונטרס בענין ציצית (יוסף דעת — סה), פ"ו יד]. ועל כל פנים, לענין טלית-קטן המקופלת בשפתיה כנהוג, אין מובן מה מקום יש להחמיר בדבר, והלא כך צורת הלישה לכולי עלמא).

'כולהו רבנן דבי ריש גלותא לא ליפקו בסרבלי חתימי, לבר מינך, דלא קפדי עליך דבי ריש גלותא' — רש"י פרש משום אימת ריש גלותא.

ורב האי גאון פירש בענין אחר, וזו לשונו: 'כך פירש גאון אבי אבינו, שהיו המלכים טובעין בקרן כל טלית חשובה מטבע של מלך, כדי שלא להבריחה מן המס, וכדי שידוע שנלקחה מנתו ממנה. על כן אם תפול בשבת אפשר שיתירא ויקפל טליתו ויניח על כתפו. ומי שאינו מתירא מן המלכות אינו פוחד'. (מובא בחדושי הרשב"א. וכתב שזה הפירוש נראה יותר. הריטב"א פרש דברי הגאון, שהחותם הזה היה משמש סימן לאנשים הפטורים מן המס, כגון רבנן).

'הכי נמי מסתברא, מדקתני זה וזה אין מקבלין טומאה... הני הוא דלא מקבלי טומאה הא כליים דידהו מקבליים...' — יש לשאול, מדוע הוצרך לדיוק זה ולא אמר באופן הפשוט יותר, מכך שבסיפא דברייתא שנינו הבהמה אינה יוצאה בחותם, והלא לכאורה הטעם הוא שמא ייפסק ויביאנו בידי, ואם מדובר בשל טיט, הרי אינו חשוב לו להביאו, (כמו בחותם של עבד) — אלא על כרחך בשל מתכת. אלא שמסתימת הפוסקים משמע, שכל חותם של בהמה לא תצא, אף בשל טיט. ואמנם צריך ליתן טעם בדבר, והלא אין חשש שיביאנו בידי.

ונראה מזה שהחותם בבהמה נחשב משאוי [שלא כבעבד] ולא תכשיט, שאף על פי שעשוי לצורך זיהוי הבהמה, אין זה נחשב צורך שמירת גופה, עד שייחשב משום כך לתכשיט. ואף על פי שדרכה לצאת בו יום יום. ולפי זה אסור הדבר מדאורייתא ולא מצד גזרה.

[ואולם במשנה-ברורה (שה סקמ"ה) משמע לכאורה שהטעם הוא משום גזרה שמא ייפסק, שכתב שחותם שבכסות הבהמה גזרו אפילו הוא ארוג, שאין חשש שיתנתק — אטו שאינו ארוג. (וציין שם בשער-הציון לתוס' בסוגיא. ובאמת התוס' לא דיברו אלא בחותם של עבד, לא בבהמה). ולהאמור, אין צריך לטעם זה. אך נראה שזה אינו, כי כאשר החותם מחובר בבגד הריהו חלק ממנו ובטל אליו, ואינו משאוי, ובכגון זה הטעם היחיד ששייך הוא שמא ייפסק. ואין לומר אם כן יהא מותר בחותם טיט התפור בבגד — זה אינו, כי גזרו אטו שאינו ארוג, ושאינו ארוג הלא הוא משאוי גמור, הלכך גזרו גם בארוג אפילו בחותם של טיט].

ונראה שאם החותם מחובר לגופה — ודאי אינו משאוי, ולא מצינו שגזרו בזה שמא ייפסק. (וכן כתב בשמירת שבת כהלכתה — כו, ט).

(ע"ב) 'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש — אפילו דיבור יבא באש' — ואם אינו ענין לתחילת הפסוק, שהרי לענין בליעת איסור אין נפקותא בהשמעת קול, תנהו ענין להמשך הפסוק אך במי נדה יתחטא. (ראשונים).

דרשת דבר — דיבור, מצויה לרוב בדרו"ל. כגון: ברכות כד סע"ב; שביעית י, ח; יומא ה; ב"מ מד. עה: סנהדרין מא. שבועות מט. רש"י בראשית כ, יח.

דף נט

(ע"ב) 'לא תצא אשה בעיר של זהב ואם יצתה חייבת חטאת דברי רבי מאיר' — יש מי שפרש סברת רבי מאיר, לפי שבעיקרו נועד 'עיר של זהב' לזכירת ירושלים ולא לשם נוי. ובתחילה לא היו עושים אותו מזהב אלא מחומר פשוט, ברזל וכדו', וודאי לא היה נחשב לתכשיט אלא